

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 378.14:004.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19092308>

Розвиток цифрових навичок викладачів як передумова ефективного запровадження інноваційних технологій у вищій освіті України

Дніпровська Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та
журналістики, Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського, м. Кременчук, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-0317-1548>

Коблік Віра Валеріївна,

старший викладач кафедри англійської мови в морській інженерії,
навчально-науковий інститут інженерії, Національний університет
«Одеська морська академія», м. Одеса, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-8508-6226>

Павленко Ірина Григорівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, навчально-
науковий інститут педагогіки і психології, Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7656-8039>

Прийнято: 02.03.2026 | Опубліковано: 18.03.2026

*Анотація. Статтю присвячено аналізу розвитку цифрових навичок
викладачів закладів вищої освіти як визначальної передумови*

результативного впровадження інноваційних технологій та модернізації освітнього процесу. **Метою дослідження** є теоретичне обґрунтування значущості цифрової компетентності науково-педагогічних працівників і з'ясування її впливу на якість організації навчання у закладах вищої освіти України. **Методологічну основу** становлять системний, компетентнісний і діяльнісний підходи; використано аналіз, синтез, порівняння й узагальнення даних наукових джерел. **Результати.** У роботі визначено структурні компоненти цифрових навичок викладачів: інформаційно-цифровий, що охоплює пошук і критичне оцінювання даних; дидактико-цифровий, спрямований на проектування електронного навчального контенту; комунікативно-цифровий, пов'язаний із використанням онлайн-взаємодії; рефлексивно-аналітичний, що передбачає самооцінювання та вдосконалення професійної діяльності. Доведено, що високий рівень цифрової компетентності дає змогу викладачам активно застосовувати змішане й дистанційне навчання, здійснювати управління курсами на цифрових платформах, використовувати інструменти формульового та підсумкового оцінювання, персоналізувати освітній процес. Водночас виявлено перешкоди у розвитку цифрових навичок: фрагментарність підвищення кваліфікації, недостатню матеріально-технічну базу, обмежену методичну підтримку й нерівний доступ до сучасних ресурсів. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови ефективного формування цифрової компетентності: безперервний професійний розвиток, інтеграцію формальної та неформальної освіти, наставництво, створення інноваційного цифрового середовища у ЗВО. **Висновки** підкреслюють, що системна політика розвитку цифрових навичок викладачів є необхідною умовою підвищення якості вищої освіти, конкурентоспроможності університетів і їхньої адаптації до викликів цифрового суспільства.

Ключові слова: цифрова компетентність, викладач, професійний розвиток, освітні технології, дистанційне та змішане навчання, інновації.

Development of digital skills of teachers as a prerequisite for the effective implementation of innovative technologies in higher education in Ukraine

Tetyana Dniprovskya,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Linguistic Didactics and Publishing, Kremenchuk Myhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0317-1548>

Vira Koblik,

Senior Lecturer of the Department of the English Language in Marine Engineering, Educational and Scientific Institute of Engineering, National University «Odessa Maritime Academy», Odessa, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8508-6226>

Iryna Pavlenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Institute of Pedagogy and Psychology, State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7656-8039>

***Abstract.** The article examines the development of digital skills among academic staff in higher education institutions as a crucial prerequisite for the effective implementation of innovative technologies and the modernization of the educational process. The **purpose of the study** is to provide a theoretical justification for the significance of digital competence of academic and teaching*

staff and to determine its impact on the quality of educational organization in Ukrainian higher education institutions. The **methodological framework** is based on systemic, competence-based, and activity-oriented approaches. The study employs methods of analysis, synthesis, comparison, and generalization of data from scholarly sources. **Results.** The findings identify the structural components of teachers' digital skills: the informational-digital component, which involves searching for and critically evaluating data; the didactic-digital component, focused on designing electronic learning content; the communicative-digital component, associated with online interaction; and the reflective-analytical component, which ensures self-assessment and continuous professional improvement. It has been substantiated that educators with a high level of digital competence actively implement blended and distance learning, use digital course management platforms, apply formative and summative assessment tools, and promote the individualization of the educational process. At the same time, several barriers to the development of digital skills have been identified, including fragmented professional development systems, insufficient technical infrastructure, limited methodological support, and unequal access to modern digital resources. The study substantiates the organizational and pedagogical conditions for the effective development of digital competence, including continuous professional development, integration of formal and non-formal education, mentoring practices, and the creation of an innovative digital environment within higher education institutions. The **conclusions** emphasize that a systematic policy to enhance educators' digital skills is a necessary condition for improving the quality of higher education, strengthening institutional competitiveness, and ensuring adaptation to the challenges of the digital society.

Keywords: digital competence, educator, professional development, educational technologies, distance and blended learning, innovation.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти України визначається інтенсивним процесом цифровізації навчального середовища, активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій та використанням інноваційних педагогічних практик. У таких умовах особливої актуальності набуває питання готовності науково-педагогічних працівників ефективно застосовувати цифрові технології у своїй професійній діяльності. Попри існування окремих нормативних ініціатив і програм підвищення кваліфікації, рівень сформованості цифрових компетенцій викладачів залишається неоднорідним і не завжди відповідає вимогам сучасного освітнього процесу.

Таким чином, недостатній розвиток цифрових навичок педагогів обмежує можливості використання електронних освітніх платформ, технологій дистанційного та змішаного навчання, зокрема цифрових інструментів для педагогічної комунікації, моніторингу та оцінювання результатів навчання. Це негативно впливає на якість освітнього процесу та стримує процес інституційної модернізації закладів вищої освіти. Проблема особливо загострюється у контексті потреби швидкої адаптації вищої освіти до викликів цифрового суспільства та глобального освітнього середовища.

У зв'язку з цим виникає наукова потреба у всебічному дослідженні розвитку цифрової компетентності викладачів як однієї з базових передумов ефективного впровадження інноваційних освітніх технологій. Актуальним завданням є визначення організаційно-педагогічних чинників, що впливають на формування цифрових навичок науково-педагогічних працівників, та обґрунтування підходів до їхнього системного розвитку в умовах сучасних трансформацій освітньої сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку цифрових навичок викладачів у контексті впровадження інноваційних

технологій у вищій освіті є предметом активного наукового осмислення як у вітчизняних, так і в закордонних дослідженнях останніх років.

Так, дослідниця Л. Чижикова (L. Chyzykova) [1] обґрунтовує ефективність упровадження інноваційних методів навчання у системі професійної освіти із застосуванням цифрових засобів та технологій, що підтверджує зростання ролі цифрових рішень у сучасному освітньому процесі. Проте розвиток цифрової компетентності викладачів розглядається фрагментарно, без виокремлення її структурних компонентів.

Основні засади професійної підготовки фахівців в умовах переходу до технологій віртуальної та доповненої реальності розглядає вчений В. Гук (V. Guk) [2]. Акцентовано на потенціалі цифрових інновацій для модернізації освітнього процесу, але організаційно-педагогічні механізми формування цифрової компетентності викладачів залишаються поза фокусом дослідження.

Науковець О. Кравченко (O. Kravchenko) [3] вивчає використання технологій віртуальної та доповненої реальності як чинник підвищення конкурентоспроможності бізнесу, що опосередковано підкреслює необхідність трансформації освітніх програм і педагогічних методик відповідно до цифрових викликів сучасності.

Учений Г. Марчишак (H. Marchyshak) [4] аналізує впровадження інноваційних освітніх практик у професійній підготовці фахівців креативних галузей, де наголошено на важливості використання цифрових інструментів для міждисциплінарної взаємодії, однак проблема системного розвитку цифрових навичок викладачів розглядається опосередковано.

Провідні міжнародні практики трактування цифрової грамотності педагогів, зокрема моделі TRACK, DigCompEdu та UNESCO, узагальнюють автори Л. Томчик та Л. Феделі (L. Tomczyk & L. Fedeli) [5]. Водночас окреслено теоретичні орієнтири формування цифрової компетентності викладачів.

Учені М. Захаревич, В. Григоренко [6] досліджують співвідношення понять «цифрова компетентність» і «цифрова грамотність» у контексті вищої освіти, що теоретично обґрунтовує подальший аналіз цифрових навичок суб'єктів освітнього процесу.

На інтеграції цифрових технологій в освіту дорослих і визначенні цифрової компетентності як основного складника професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти зосереджується дослідниця Т. Калюжна [7].

Одночасно авторка М. Кір'янова [8] розглядає цифрову компетентність педагога як основу його професійного успіху, що підтверджує доцільність системного розвитку цифрових навичок для ефективного здійснення педагогічної діяльності.

У цьому контексті сучасний стан, виклики та перспективи розвитку цифрових навичок викладачів закладів вищої освіти аналізує науковець В. Лимаренко [9]. Акцентовано на необхідності безперервного професійного розвитку та інституційної підтримки цифровізації освітнього процесу, зокрема на важливості створення цілісної стратегії розвитку цифрових навичок викладачів, однак емпіричні аспекти впливу цифрової компетентності на результативність інноваційних технологій розкрито фрагментарно.

Дослідниця С. Толочко [10] розглядає цифрову компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання як інтегральну професійну характеристику, що поєднує технологічні, методичні та рефлексивні складники. Авторка наголошує на значущості цілеспрямованого розвитку цифрових навичок викладачів як умови ефективного використання цифрових освітніх технологій, водночас питання оцінювання рівня їхньої сформованості залишається недостатньо конкретизованим.

Отже, огляд наукових публікацій останніх років засвідчує наявність значних теоретичних і практичних напрацювань у сфері цифрової трансформації освіти та розвитку цифрових компетенцій викладачів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових публікацій, присвячених цифровізації освіти, упровадженню інноваційних освітніх технологій та розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників, низка аспектів зазначеної проблеми залишається недостатньо дослідженою. Більшість сучасних робіт зосереджено на описі окремих цифрових інструментів, технологій дистанційного й змішаного навчання або узагальнених моделей цифрової грамотності, не приділяючи належної уваги їхній системній інтеграції в професійну діяльність викладачів закладів вищої освіти.

Крім того, недостатньо розкритими залишаються питання взаємозв'язку між рівнем розвитку цифрових навичок викладачів та ефективністю впровадження інноваційних освітніх технологій саме в контексті вищої освіти України, з урахуванням її інституційних, організаційних і ресурсних особливостей. Окремі дослідження розглядають перепони впровадження цифрової трансформації, однак комплексний аналіз причин їхнього виникнення та механізмів подолання здебільшого відсутній.

Так, потребують подальшого наукового осмислення організаційно-педагогічні умови забезпечення сталого розвитку цифрових навичок викладачів, зокрема питання безперервного професійного розвитку, мотивації науково-педагогічних працівників, інституційної підтримки та оцінювання результативності розвитку цифрової компетентності. Недостатньо дослідженим залишається вплив системної політики закладів вищої освіти щодо формування цієї компетентності викладачів на якість освітнього процесу та стійкість упровадження інновацій.

У зв'язку з цим актуалізується потреба в комплексному дослідженні розвитку цифрових навичок викладачів як передумови ефективного запровадження інноваційних технологій у вищій освіті України. Запропоноване дослідження спрямоване на заповнення виявлених наукових прогалин шляхом визначення основних аспектів проблеми та обґрунтування власного підходу до їхнього розв'язання на теоретичному й емпіричному рівнях.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою статті є комплексне дослідження розвитку цифрових навичок викладачів закладів вищої освіти України як передумови ефективного впровадження інноваційних освітніх технологій. Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

1. Проаналізувати міжнародний і національний досвід розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів, визначити базові компоненти цифрових навичок та їхній вплив на освітній процес.
2. Виявити наявні проблеми та перешкоди формування цифрових навичок викладачів.
3. Оцінити взаємозв'язок між рівнем цифрової компетентності викладачів та ефективністю впровадження інноваційних технологій у вищій освіті.
4. Розробити концептуальну модель розвитку цифрових навичок науково-педагогічних працівників, яка забезпечує системність, безперервність професійного розвитку та інтеграцію цифрових технологій у педагогічну діяльність.
5. Обґрунтувати практичні рекомендації для закладів вищої освіти щодо формування цифрової компетентності викладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз теоретичних підходів до розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів засвідчує, що в міжнародному науково-освітньому дискурсі відбувся зсув від вузького

розуміння цифрових навичок як сукупності технічних умінь користування інформаційно-комунікаційними технологіями до їхньої інтерпретації як багатовимірної професійної якості, що інтегрує когнітивні, операційні, комунікативні, етичні та рефлексивні компоненти.

Концептуальні засади такої трансформації були закладені в європейських стратегічних документах, зокрема в Рамці цифрових компетенцій для громадян DigComp та Європейській рамці цифрової компетентності для освітян (European Framework for the Digital Competence of Educators, DigCompEdu). Остання визначає цифрову компетентність викладача як інтегровану систему професійних здібностей, що охоплює шість взаємопов'язаних сфер: професійну взаємодію (Professional Engagement), створення та адаптацію цифрових ресурсів (Digital Resources), управління цифровим освітнім процесом (Teaching and Learning), цифрове оцінювання (Assessment), розширення можливостей здобувачів освіти (Empowering Learners) та здатність до формування цифрової компетентності здобувачів освіти (Facilitating Learners' Digital Competence) [11].

У межах цієї моделі акцент переноситься з інструментальної підготовки на педагогічне переосмислення ролі цифрових технологій. Викладач має не лише опанувати технічні засоби (платформи дистанційного навчання, сервіси синхронної та асинхронної взаємодії, хмарні технології), а й інтегрувати їх у дидактичний дизайн курсу, здійснювати аналітику навчальних даних, забезпечувати формувальне та підсумкове оцінювання з використанням цифрових інструментів, підтримувати інклюзивність та персоналізацію освітнього середовища [12, р. 49–50]. Відповідно, цифрова компетентність розглядається як метакомпетентність, що опосередковує здатність педагога діяти в умовах цифрової трансформації освіти.

У міжнародній практиці розвиток цифрових навичок педагогів забезпечується через системні програми підвищення кваліфікації, цифрову

сертифікацію та створення інституційних стратегій цифрової трансформації. У країнах ЄС реалізуються програми безперервного професійного розвитку (Continuous Professional Development), які передбачають модульну підготовку викладачів із питань цифрової педагогіки, цифрової безпеки, академічної доброчесності в онлайн-середовищі та використання освітньої аналітики. Характерною рисою є орієнтація на компетентнісні рівні (від новачка до експерта), що дає змогу диференціювати вимоги до педагогів і формувати траєкторії індивідуального професійного зростання.

Зокрема, на національному рівні розвиток цифрової компетентності педагогічних кадрів інституціоналізується через нормативно-правові й стратегічні документи. Відповідні положення закріплено в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства, Державному стандарті вищої освіти та професійному стандарті викладача закладу вищої освіти, розробленому за участю Міністерства освіти і науки України. У цих документах цифрова компетентність визначається як один з центральних складників професійного профілю сучасного педагога та охоплює інформаційну грамотність, уміння працювати з цифровим контентом, застосовувати електронні освітні платформи, дотримуватися правил кібербезпеки та здійснювати цифрову комунікацію [13, с. 435].

Отже, український науковий дискурс так само наголошує на інтегративній природі цієї компетентності як професійно-особистісної якості, що містить готовність до інновацій, критичне мислення, здатність до самоосвіти та цифрової рефлексії. Особливої актуальності це набуло в умовах масового переходу до дистанційного та змішаного навчання, що висунуло вимоги оперативного опанування викладачами інструментів цифрової взаємодії та переосмислення традиційних методик викладання [14, с. 25].

Основні цифрові навички педагогів закладів вищої освіти можна поділити на:

- інформаційно-аналітичні, що забезпечують пошук, критичне оцінювання та систематизацію цифрової інформації;
- технологічно-операційні, які підтримують використання освітніх платформ, цифрових сервісів та інструментів створення контенту;
- педагогічно-дизайнерські, що розвивають здатність до проєктування цифрового освітнього середовища та ефективної інтеграції ІКТ у методику навчання;
- комунікативно-мережеві, які забезпечують організацію онлайн-взаємодії;
- етико-правові, що є підґрунтям дотримання принципів академічної доброчесності, авторського права, захисту персональних даних тощо;
- рефлексивно-розвивальні, які формують готовність викладачів до безперервного професійного вдосконалення [15, с. 30–32].

Вплив зазначених компетенцій на освітній процес є системним, оскільки вони не тільки забезпечують підвищення якості дидактичного проєктування та варіативність методичних рішень, але й сприяють персоналізації навчання, розвитку автономії здобувачів освіти та відкривають можливості для формування в студентів власної цифрової культури та критичного ставлення до інформації. Водночас недостатній рівень розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних кадрів обмежує потенціал цифрової трансформації закладів вищої освіти та створює розрив між нормативними вимогами й реальною практикою [16, с. 166].

Таким чином, міжнародний і національний досвід підтверджує поступовий перехід від декларативного визнання важливості цифрової компетентності до її структурованої інституціоналізації через рамкові моделі, професійні стандарти та системи підвищення кваліфікації. Проте ефективність цього процесу залежить від узгодженості стратегічних вимог із реальними механізмами професійної підтримки викладачів, що передбачає не лише

технічне навчання, а комплексне формування цифрової педагогічної культури в умовах трансформації сучасної освіти. Основні відмінності між рівнем сформованих цифрових компетентностей та ефективністю впровадження інноваційних технологій в Україні та Європейському Союзі узагальнено у таблиці 1.

Таблиця 1

Взаємозв'язок між рівнем цифрової компетентності викладачів та ефективністю впровадження інноваційних освітніх технологій

Освітній контекст	Рівень цифрової компетентності викладачів	Основні інноваційні технології	Характер впровадження	Оцінювання ефективності
Україна	Переважає базовий – середній (операційно-технологічний рівень)	Дистанційне навчання, LMS, онлайн-курси, VR/AR у фаховій підготовці	Переважає інструментальне використання технологій	Середня ефективність: базове забезпечення доступності та безперервності навчання
Країни ЄС (DigCompEdu)	Середній – високий (педагогічно-інтегративний та аналітичний рівень)	Адаптивне навчання, learning analytics, цифрове формувальне оцінювання, VR/AR	Системна інтеграція у методику викладання	Висока ефективність: персоналізація навчання, стабільне підвищення результатів

Джерело: узагальнено авторами за [2, р. 35; 3; 9, с. 135; 11; 12, р. 45]

Тож, для української освіти характерним є домінування базового або операційно-технологічного рівня компетентності, який забезпечує функціонування дистанційних курсів, використання LMS, масових онлайн-ресурсів та окремих елементів VR/AR у професійній підготовці. Натомість у країні Європейського Союзу, де розвиток цифрової компетентності інституціоналізований та спирається на рівневі моделі (DigCompEdu, HeDiCom), досягли педагогічно-інтегративного рівня, що передбачає системне застосування адаптивного навчання, learning analytics, цифрового

формування оцінювання та симуляційних технологій у межах цілісної дидактичної стратегії.

Наразі можна виокремити кілька вимірів взаємозв'язку між цифровою компетентністю викладача та результативністю освітніх інновацій. Перший вимір пов'язаний із якістю дидактичного проєктування, де ефективність змішаного та дистанційного навчання реалізується лише за наявності навичок цифрового розроблення навчальних програм, що складаються з умінь структурувати контент, здійснювати логічну організацію модулів та поєднувати синхронні та асинхронні формати освітнього процесу. Однак без відповідної методичної підготовки цифрові платформи використовуються здебільшого як засіб реплікації традиційної лекційної моделі, що знижує інноваційний потенціал технології. Таким чином, значущою є не технічна доступність ресурсів, а рівень їхньої методичної інтеграції.

Другий вимір охоплює організаційно-комунікативний аспект. Інтерактивні формати – проєктне онлайн-навчання, мікрокурси, мережеві спільноти – вимагають від педагогів розвитку цифрового супроводу, модерації та підтримки професійної комунікації. Недостатній розвиток цих компетенцій призводить до зниження залученості студентів та трансформації інноваційних форм у формалізований набір завдань. Отже, якість освітніх результатів безпосередньо залежить від здатності викладача організувати продуктивну взаємодію у цифровому середовищі.

Третій аспект має аналітично-рефлексивний характер, оскільки онлайн-оцінювання та адаптивні моделі навчання реалізують свій потенціал лише за умови опанування викладачем інструментів аналізу освітніх даних, моніторингу академічної активності та коригування індивідуальних освітніх траєкторій студентів. Без цифрово-аналітичних компетенцій автоматизовані системи виконують переважно контрольну функцію, тоді як високий рівень

цифрової зрілості сприяє використанню аналітики для підвищення мотивації та якості академічних досягнень.

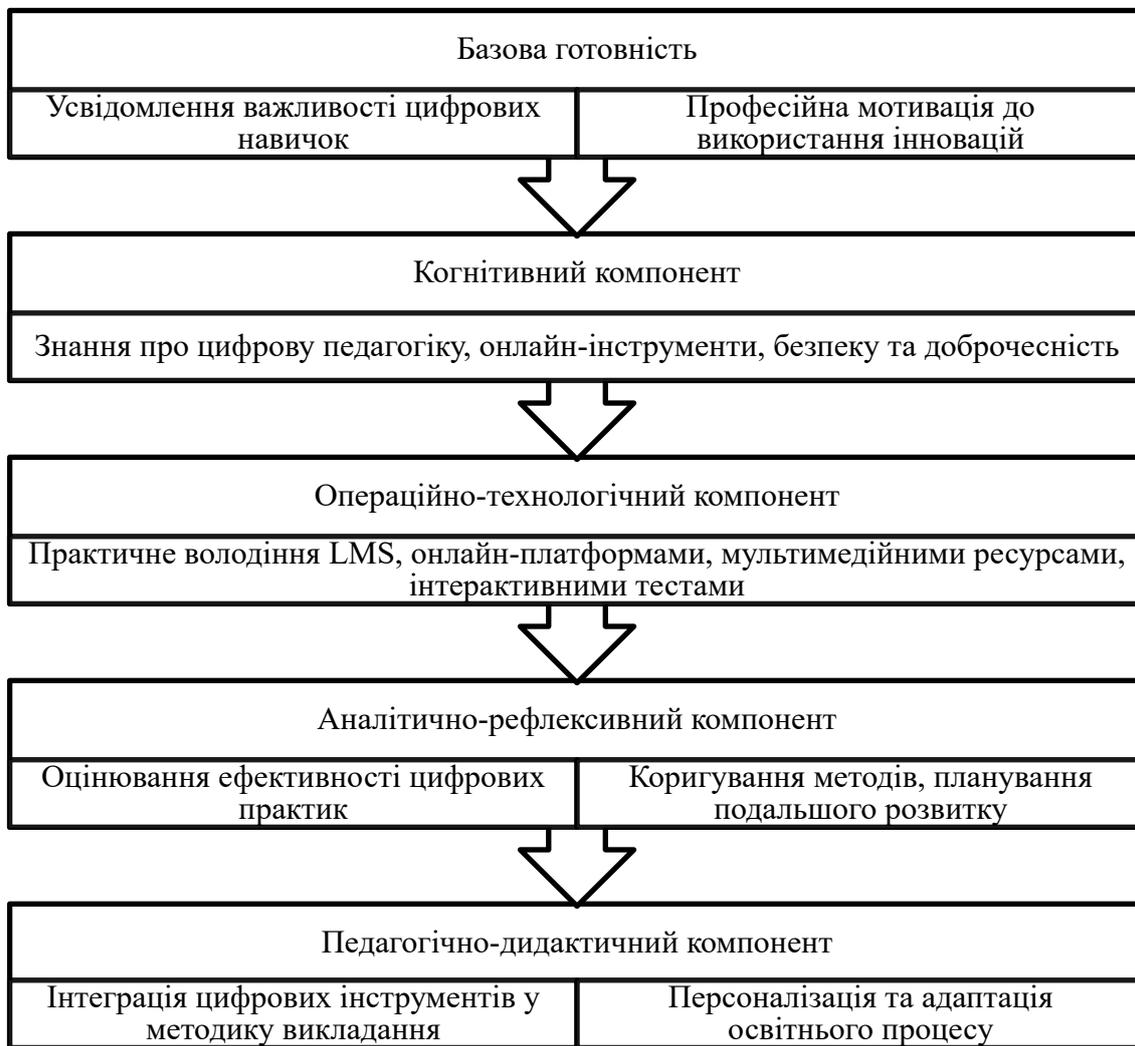
Окремий напрям стосується застосування VR/AR та цифрових симуляцій у професійній освіті. Емпіричні дані засвідчують [2, р. 36; 3], що ефективність застосування таких інструментів залежить не лише від технічного засвоєння програмних засобів, а й від здатності інтегрувати симуляційні сценарії відповідно до навчальних планів та професійних стандартів. Без методичного обґрунтування інноваційні інструменти виконують переважно демонстраційну функцію, не забезпечуючи стійкого освітнього ефекту.

Отже, формування цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти України потребує комплексного підходу, що поєднує мотиваційні, когнітивні, операційні та аналітико-рефлексивні компоненти, одночасно інтегруючи технологічні інструменти у педагогічну практику. На рисунку 1 наведено концептуальну модель розвитку цифрових навичок педагогічних працівників, яка відображає системну залежність між цифровою зрілістю викладача та результативністю впровадження інноваційних освітніх технологій.

Розроблена модель візуалізує формування цифрової компетентності як цілісний, динамічний і безперервний процес професійного становлення викладача в умовах цифрової трансформації вищої освіти. На відміну від інституційно орієнтованих схем, що описують організаційні умови функціонування закладу вищої освіти, запропонована модель зосереджена саме на внутрішній логіці розвитку цифрової компетентності викладача – від формування професійної готовності до інтегрованого використання цифрових технологій у педагогічній діяльності.

Рисунок 1

Модель розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних працівників

Джерело: узагальнено авторами

У структурному вимірі модель відображає поступове ускладнення та поглиблення цифрової діяльності педагога, де підґрунтям розвитку є усвідомлена професійна мотивація до використання цифрових технологій, прийняття цінностей цифрової культури та готовність до змін у педагогічній практиці. Адже саме внутрішня налаштованість на інновації забезпечує перехід від формального використання інструментів до їхнього педагогічно доцільного застосування.

Подальше поглиблення цифрової компетентності формується через засвоєння знань про інформаційне освітнє середовище, методологію онлайн-

та змішаного навчання, принципи цифрової дидактики, академічної доброчесності та безпеки даних. Однак когнітивний компонент не має самостійної цінності без трансформації його в практичний досвід. Отже, центральне місце в моделі посідає діяльнісний аспект, у межах якого викладач набуває здатності проєктувати цифрові освітні ресурси, організовувати інтерактивну онлайн-взаємодію, використовувати інструменти формувального оцінювання та освітньої аналітики.

Підсумовуючи, якісно новий рівень розвитку компетентності досягається тоді, коли цифрові інструменти не лише виконують допоміжну функцію, а перетворюються на необхідний складник методики викладання конкретної дисципліни. В результаті відбувається синтез технологічних, педагогічних і предметних знань викладача, що забезпечує варіативність методичних рішень, персоналізацію навчання та підвищення його результативності. З огляду на це цифрові навички інтегруються в професійну діяльність викладача та є невіддільним компонентом його педагогічної культури.

Не менш важливим є і рефлексивно-аналітичний компонент моделі, адже саме здатність педагога до оцінювання ефективності цифрових рішень, аналізу навчальних результатів студентів, коригування дидактичних стратегій формують підґрунтя для подальшого вдосконалення освітнього процесу. Таким чином, розвиток цифрових навичок не має завершеного характеру, а набуває циклічної форми безперервного професійного саморозвитку педагога.

У цілісному вимірі модель демонструє, що розвиток цифрових навичок педагогічних працівників є не реакцією на зовнішні технологічні зміни, а внутрішньо організованим процесом професійної еволюції. Інституційні умови, як-от матеріально-технічна база, система підвищення кваліфікації, нормативна підтримка, являють собою важливі зовнішні чинники, однак визначальним залишається саме особистісно-професійний вимір, у межах

якого цифрова компетентність формується як інтегрована якість сучасного викладача вищої школи.

Для підвищення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників важливо впроваджувати комплексні програми професійного розвитку, які об'єднують різні форми навчальної та практичної діяльності. Такі програми мають охоплювати формальне навчання, сертифікаційні курси, тематичні тренінги, наставництво та обмін практичним досвідом, що дає змогу поєднувати теоретичні знання з безпосередньою педагогічною практикою. Методичне використання цифрових інструментів у цих програмах повинно передбачати проєктування інтерактивного контенту, організацію змішаного та дистанційного навчання, застосування формувального та підсумкового оцінювання, зокрема системний аналіз освітніх даних для індивідуалізації навчальних траєкторій студентів. Крім того, підвищення активності викладачів у впровадженні цифрових технологій може забезпечуватися через внесення показників цифрової активності до системи атестації, рейтингового оцінювання та матеріального стимулювання. Такий комплексний підхід сприятиме не лише вдосконаленню практичної готовності педагогів до використання цифрових ресурсів, а й сформує умови для системного розвитку їхньої цифрової компетентності у контексті інноваційної трансформації освітнього процесу.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що розвиток цифрової компетентності науково-педагогічних працівників є вирішальним чинником ефективної цифрової трансформації вищої освіти України. Виявлено, що цифрова компетентність викладача формується як інтегрована професійна якість, яка містить когнітивні, операційні, комунікативні, педагогічно-дизайнерські, етико-правові та рефлексивно-аналітичні компоненти.

Аналіз міжнародного досвіду показав поступовий перехід від декларативного підходу до структурованої інституціоналізації цифрової

компетентності через рамкові моделі, професійні стандарти та системи безперервного професійного розвитку. Концепції TRACK і DigCompEdu демонструють важливість інтеграції предметних, педагогічних та технологічних знань у процесі формування здатності науково-педагогічних кадрів до проєктування ефективного цифрового навчання.

Вітчизняний досвід розвитку цифрових навичок педагогів підтверджує їхній інтегративний характер. Цифрові компетенції не обмежуються технічними вміннями, а охоплюють готовність до інновацій, критичне мислення та здатність до педагогічної рефлексії. Низький рівень їхньої сформованості призводить до формалізації цифрових технологій в освітньому процесі, обмежує інтерактивність і персоналізацію навчання, гальмує інституційну модернізацію закладів вищої освіти.

Запропонована концептуальна модель розвитку цифрової компетентності демонструє динамічний характер професійного становлення викладача. Вона акцентує на внутрішній мотивації, інтеграції теоретичних знань та практичних умінь, зокрема на рефлексивно-аналітичній діяльності як підґрунті безперервного фахового вдосконалення .

Отже, формування цифрових навичок викладачів варто розглядати як стратегічну умову модернізації освітнього процесу. Їхній системний розвиток можливий лише за комплексного поєднання інституційних, організаційних, методичних і мотиваційних заходів, що забезпечує ефективне впровадження інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти та формування педагогічної культури нового покоління.

Список використаних джерел

1. Chyzykova L. Innovative teaching methods of hardware manicure in the system of vocational education. *International Journal of Educational Technology*

and Learning. 2025. Vol. 19, № 1. P. 55–63. DOI:
<https://doi.org/10.55217/101.v18i3.980>.

2. Guk V. Professional training of makeup artists in the film industry in the transition to VR and AR technologies. *Sciences of Europe*. 2025. № 166. P. 33–38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15654500>.

3. Kravchenko O. Use of virtual and augmented reality technologies as a tool for enhancing the competitiveness of the interior design business. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17215755>.

4. Marchyshak H. Innovative educational practices in the professional training of designers for collaboration with other creative industries. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. № 24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17533021>.

5. Tomczyk L., Fedeli L. Digital literacy among teachers – mapping theoretical frameworks: TPACK, DigCompEdu, UNESCO, NETS-T, DigiLit Leicester. *Communications of International Proceedings*. 2021. № 38EDU. P. 12–25. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.353615308>

6. Захаревич М., Григоренко В. Цифрова компетентність та цифрова грамотність здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2024. № 1. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2024.302215>.

7. Калюжна Т. Інтеграція цифрових технологій в освіту дорослих: цифрова компетентність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2024. № 4. P. 176–182. DOI: <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.4.25>.

8. Кір'янова М. Інформаційно-цифрова компетентність педагога як основа його професійного успіху. *Педагогічні науки*. 2024. № 84. P. 63–72. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.2.63>.

9. Лимаренко В. Розвиток цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти: перспективи та виклики. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2024. № 37. Р. 129–142. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-129-142>.
10. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. Т. 169, № 13. С. 28–35. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5077823>.
11. European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu). *European Commission*: вебсайт. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en (дата звернення: 08.01.26).
12. Tondeur J., Howard S., Van Zanten M., Gorissen P., Van der Neut I., Uerz D., Kral M. HeDiCom framework: higher education teachers' digital competencies for the future. *Educational technology research and development*. 2023. Vol. 71. Р. 33–53. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11423-023-10193-5>.
13. Петренко Л. М. Цифрова компетентність майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти та чинники впливу на її розвиток. *Інноваційна професійна освіта*. 2024. Т. 6, № 19. С. 434–444. DOI: <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2024.6.19.434-444>.
14. Топольник Я., Цзянь А. Роль цифрових технологій у формуванні самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів вищої школи. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2024. № 2 (106). С. 25–32. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(106\)2024.314961](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(106)2024.314961).
15. Гончарова Н. Педагогічні умови розвитку цифрової компетентності викладачів у системі неформальної освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2025. № 2 (108). С. 29–37. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(108\)2025.339507](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(108)2025.339507).

16. Іванова С. М., Кільченко А. В., Новицька Т. Л. Розвиток цифрової компетентності науковців та викладачів університетів європейського простору. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 215. С. 166–172. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-166-172>.